

Geef jeugd de ruimte!

Nota Speelruimte Utrecht

DMO Programma Jeugd
Gemeente Utrecht

Inhoudsopgave

Samenvatting	p. 3
1 Inleiding	p. 4
2 Stand van zaken in Utrecht	p. 5
2.1 Stedelijke ontwikkeling	p. 5
2.2 Speelruimte	p. 6
2.3 Tevredenheid Speelruimte	p. 7
2.4 Samenstelling van de bevolking	p. 8
2.5 Prioriteiten	p. 9
3 Visie en Stedelijke Doelstellingen Speelruimte	p. 10
3.1 Visie: Integrale benadering speelruimte met Jantje Betonnorm als minimumnorm	p. 10
3.2 Stedelijke doelstellingen speelruimte	p. 10
4 Uitvoeringsstrategie	p. 15
5 Fasering en Organisatie	p. 17
5.1 Fasering	p. 17
5.2 Organisatie	p. 17
6 Financiën	p. 18
Bijlage 1 Woonwijktypologieën en speel- en verblijfsruimte	p. 19
Bijlage 2 Overzichtskaart	p. 27
Bijlage 3 Demografische ontwikkeling	p. 28
Bijlage 4 Checklist Buitenruimte	p. 29

SAMENVATTING

Het college staat een stad voor ogen waar kinderen naar hartelust buiten kunnen spelen en waar jongeren elkaar buiten kunnen ontmoeten. In het Collegeprogramma staat deze ambitie nadrukkelijk genoemd en is de Jantje Betonnorm opgenomen om deze ambitie concreet te maken. Uiteraard is er tijd nodig om voldoende speel- en verblijfsruimte in alle wijken realiseren. Het is dan van belang om een heldere koers in te zetten voor speel- en verblijfsruimte. De herstructurering in de wijken is in volle gang, evenals de stadsuitbreiding in Leidsche Rijn. Daarnaast loopt de uitvoering van de wijkactieplannen volop. Hier liggen kansen om meer en goede speel- en verblijfsruimte voor jeugd te realiseren! Maar ook in andere wijken is de (openbare) ruimte voortdurend in verandering. Om mee te liften op deze ontwikkelingen is een stedelijk kader nodig.

Het doel van deze nota is een stedelijk toetsingskader met inhoudelijke doelstellingen voor speelruimte in de wijken. De uiteindelijke vraag "Hoe zal de speelruimte er uit zien?" zal op wijkniveau en samen met kinderen en jongeren beantwoord moeten worden. Zij kunnen deze vraag als geen ander beantwoorden. Moet het een groene speelplek worden of is er juist behoefte aan een voetbalkooi met spelbegeleiding? Door speelruimteplannen per wijk op te stellen kan worden bepaald waar wat nodig is aan speelruimte. De kinderraad en U-shake zullen komend schooljaar actief betrokken worden bij de uitwerking.

Verder geeft deze nota een beeld van de stand van zaken in Utrecht en de prioriteiten die er liggen in de wijken. Dit geeft houvast voor de uitwerking in speelruimteplannen. In de nota wordt verder gesproken over speelruimte. Hieronder wordt alle speel- en verblijfsruimte bedoeld voor de leeftijd 0-18+. Van jong tot oud dus.

1 Inleiding

Buitenspelen is belangrijk voor elk kind. Het draagt bij aan de lichamelijke, cognitieve en sociaal-emotionele ontwikkeling van een kind. Tijdens het spelen ontwikkelen kinderen hun spieren en oefenen ze hun behendigheid. Door buiten te spelen komen zij in de frisse lucht en krijgen zij via zonlicht veel vitamine D binnen. Dat laatste is nodig voor sterke botten. Spelen bevordert probleemoplossend gedrag, logisch denken en taal- en betekenisverwerking. Door samenspel leren kinderen en jongeren met elkaar om te gaan, rekening met elkaar te houden, grenzen aan te geven. Tot slot geeft spel hen de gelegenheid om hun fantasie te gebruiken en te ontwikkelen in een dagelijkse situatie.

Buitenspelen is niet alleen goed voor de ontwikkeling van kinderen en jongeren. Ook blijkt dat voldoende en goede speel- en verblijfsruimte goed zijn voor de leefbaarheid in een wijk. Het stimuleert sociale verbanden (tussen ouders) en verkleint de kans op overlast en vandalisme. Woonwijken met voldoende en goede speel- en verblijfsruimte zijn ook nog eens economisch interessant. Er is dus veel behoefte aan deze woonmilieus.

Maar ruimte wordt steeds schaarser. In de concurrentiestrijd om ruimte legt speel- en verblijfsruimte voor de jeugd het steeds vaker af tegen woningen, winkels, kantoren, wegen en parkeergelegenheid. Resterende grasveldjes worden onbespeelbaar door hondenpoep en de rustige straatjes staan vol met auto's. Er blijft steeds minder ruimte om te spelen over. Het is aan de overheid om te zorgen dat er voldoende ruimte overblijft voor kinderen en jongeren om veilig buiten te spelen.

In het huidige gemeentelijke beleid werd weinig aandacht besteed aan speel- en verblijfsruimte. Vanaf 1999 zijn door de wijkbureaus speel- en verblijfsruimteplannen opgesteld. Maar voor deze plannen gelden geen stedelijke uitgangspunten en er zijn geen afspraken op stedelijk niveau om voor een inbedding in het beleid te zorgen. Bovendien zijn de plannen vooral gericht op de formele speelplekken. Dat zijn bijvoorbeeld de openbare speelplekken, de Cruijff Courts en Krajicek Playgrounds en de twintig bouwspeeltuinen.

Voor de informele speel- en verblijfsruimte zijn we aangewezen op stedelijke plannen zoals het structuurplan van de gemeente Utrecht. Speel- en verblijfsruimte is hierin nauwelijks terug te vinden. Het groenstructuurplan biedt mogelijkheden voor spelen en verblijven maar er is niets expliciet gemaakt. In de verkeers- en vervoersplannen wordt niet ingegaan op verkeer in relatie tot kinderen en jongeren (zoals de barrièrewerking of veilige routes tussen speelplekken en huizen), uitgezonderd de voorstellen voor enkele 30km/u zones. Ook in de meeste wijkvisies krijgen speel- en verblijfsruimte weinig aandacht.

Dit College gaat zich sterk maken voor meer en betere speel- en verblijfsruimte voor de Utrechtse jeugd. In het Collegeprogramma hebben wij speel- en verblijfsruimte in de woonomgeving expliciet benoemd. Wij hanteren de Jantje Beton norm, zoals die geldt voor de formele speelruimte. Maar we willen in het gemeentelijk beleid ook aandacht besteden aan de informele speelruimte. Gemeentebreed zullen de verschillende diensten aan dezelfde doelstellingen gaan werken. In deze nota presenteren wij daarvoor ons beleid en de bijbehorende aanpak.

In deze nota spreken wij over speel- en verblijfsruimte. Deze term verwijst naar speelplekken voor jonge en minder jonge kinderen en naar voorzieningen voor jongeren zoals hangplekken en jongeren ontmoetingsplekken. Wij brengen in deze nota in eerste instantie de huidige stand van zaken met betrekking tot speel en verblijfsruimte in beeld. Uit dit beeld blijkt dat er niet overal in de stad voldoende gelegenheid tot spelen is. Wij formuleren daarom aansluitend een aantal stedelijke uitgangspunten die moeten leiden tot meer en betere speel- en verblijfsruimte. Dat mondt uit in een uitvoeringsplan.

2 Stand van zaken in Utrecht

In dit hoofdstuk brengen we in kaart hoe de stad erop dit moment voor staat als wij kijken naar de beschikbare speel- en verblijfsruimte. Wij brengen in eerste instantie de stedelijke ontwikkeling in beeld. Deze blijkt in belangrijke mate bepalend te zijn voor de speelmogelijkheden in een wijk of buurt. Vervolgens gaan wij na welke speelruimte er op dit moment is. Voor zover aan de orde geven wij ook knelpunten aan. Vervolgens kijken wij in hoeverre de inwoners van Utrecht nu tevreden zijn met het aanbod. Tot slot geven wij de prioriteiten aan.

2.1 Stedelijke ontwikkeling

In 2006 heeft DSP een uitgebreide inventarisatie gemaakt van de beschikbare speel- en verblijfsruimte in de 10 Utrechtse wijken. De inventarisatie wordt momenteel in overleg met de wijken geactualiseerd. Zij neemt daarbij de ontstaansgeschiedenis van de stad als vertrekpunt. Op grond van de ontwikkeling van een stad kan men een indicatie krijgen van de “bespeelbaarheid van haar wijken en buurten”. Op hoofdlijnen zijn er vier bouwperiodes te onderscheiden, die elk een eigen effect hebben op de beschikbaarheid van speel- en verblijfsruimte. In bijlage 1 zijn de woonwijktypologieën voor de Utrechtse woonwijken beschreven.

Binnenstad en vooroorlogse buurten

Deze kennen weinig buitenruimte. Over het algemeen is het hier voor kinderen tot een jaar of zes redelijk goed spelen (uitgezonderd de binnenstad en delen van de 19^e-eeuwse stadsuitbreiding). Voor kinderen en jongeren ouder dan zes jaar zijn er te weinig mogelijkheden. De bespeelbaarheid kan worden vergroot door bijvoorbeeld stukken straat autovrij te maken of door sloop van panden. Bij voorkeur zijn deze plekken openbaar toegankelijk, maar de mogelijkheden zijn beperkt. Dit is aan de orde in de wijken rondom de Binnenstad: West, Noordwest, Noordoost, Oost en Zuidwest.

Buurten jaren '50 en '60

Na de oorlog vond er een omdraaiing van de situatie plaats. De buurten met de portiek/etagewoningen en hoogbouw uit deze tijd zijn niet erg geschikt voor kinderen tot een jaar of zes. Jonge kinderen kunnen alleen onder begeleiding buitenspelen. Voor kinderen en jongeren ouder dan zes jaar zijn deze buurten juist meer geschikt door veel openbare ruimte. De mogelijkheden om de jongste kinderen zelfstandig buiten te laten spelen zijn beperkt. Er kunnen dicht bij de flats wat speelvoorzieningen met zitgelegenheid voor ouders gecreëerd worden. Dit speelt in de wijken West, Noordwest, Overvecht, Zuid en Zuidwest.

Buurten jaren '70 en '80

De woonwijken uit deze periode blijken voor alle leeftijdsgroepen een redelijk ideale omgeving. In deze periode zijn in Utrecht niet zo heel veel woonwijken gerealiseerd. De wijken Rijnsweerd en Lunetten dateren uit die periode en zij bestaan overwegend uit huizen met tuinen met hier en daar een appartementencomplex. Het woonerf is veel toegepast, waardoor kinderen veel minder hinder van verkeer ondervinden. Enige aanvulling van formele speelplekken voor jongeren vanaf 12 jaar is gewenst.

Nieuwbouw jaren '90 tot heden

Er is een grote variatie in buurten in de nieuwbouwwijken. Sommige buurten zijn compact met weinig openbare ruimte, andere buurten zijn ruimer van opzet. Over het algemeen is er weinig “loze” openbare ruimte, de straten zijn smal en er zijn weinig pleintjes, trapveldjes en andere “loze” ruimtes. Voor de kleinste kinderen is de situatie meestal voldoende of goed door een redelijk goede binnen-buitenrelatie. Voor kinderen en jongeren vanaf 6 jaar is de bespeelbaarheid veel minder. Vanaf 6 jaar zijn kinderen vooral aangewezen op de formele speelplekken. Dit speelt in de wijken Leidsche Rijn en Vleuten-De Meern.

Herstructurering

In alle wijken vindt herstructurering plaats door sloop met vervangende nieuwbouw en het toevoegen van nieuwe woningen in bestaande wijken (het zogenoemde “inbreiden”). Deze ontwikkelingen

betekenen een afnemende bespeelbaarheid van de omgeving voor met name kinderen en jongeren ouder dan 6 jaar. De opgave is hier om al bij bestemming en planvorming rekening te houden met meer speel- en verblijfsruimte voor kinderen van 6 jaar en ouder. Dit speelt in alle wijken en met name in West, Noordwest, Overvecht, Zuid en Zuidwest.

2.2 Speelruimte

Kinderen spelen overal en zij trekken zich niks aan van formele en informele plekken. Toch is het onderscheid formele en informele buitenruimte handig als denkkader (zie overzicht). Het is echter geen doel op zich. Het College acht zich namelijk verantwoordelijk om voldoende speelruimte voor jeugd te hebben en kijkt daarbij naar de totale openbare ruimte. Deze moet ook aantrekkelijk zijn en veilig om te spelen. Daarbinnen zijn er specifiek voor kinderen en jongeren ingerichte plekken. Dit zijn formele plekken met de bestemming spelen.

Overzicht speel- en verblijfsruimte		
Functie, bestemming: Ruimte:	Formeel <i>functie: spelen</i>	Informeel <i>Kan mede als speel- en verblijfsruimte gebruikt worden</i>
Openbaar	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Speelplaatsen ▪ Verblijfsruimte 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ alle openbare ruimte (m.n. groen, verkeersluwe straten en pleintjes, de stoep)
"achter een hek"	<ul style="list-style-type: none"> ▪ speeltuinen ▪ schoolpleinen ▪ sportvelden ▪ stadsboerderijen ▪ Binnenterreinen 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ struingroen bij de woningcorporaties ▪ winkelcentra e.d. ▪ volkstuinten
Privé-domein	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Commercieel aanbod (pretpark, tennisbanen, indoor speelcomplexen etc.) 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Tuin ▪ Terras ▪ garagepad

De afdeling Bestuursinformatie heeft in opdracht van het Programmabureau Jeugd in 2006 alle formele speel- en verblijfslocaties geïnventariseerd. Per wijk is voor iedere leeftijdscategorie in kaart gebracht welke formele, openbare speelplekken er zijn (bestemming is speelplek). Tevens is aangegeven welke formele, openbaar toegankelijke speelplaatsen er zijn (zoals sportvelden, schoolpleinen, speeltuinen). Deze informatie kan als input gebruikt worden bij concrete ruimtelijke planvorming en projecten in de wijken. De gegevens stammen uit 2006.

Speel- en verblijfslocaties per wijk, 2006

Wijk	Trapveld	Basketbal- veld	Skatebaan	Tennisveld	Voetbal- kooi	JOP	Speeltuin
West	6	5	2	1	4	3	1
Noordwest	18	16	1	2	8	0	5
Overvecht	21	4	1	1	5	0	2
Noordoost	1	0	2	0	1	2	2
Oost	5	1	0	0	5	1	2
Binnenstad	1	1	0	0	1	0	1
Zuid	8	4	1	0	4	3	2
Zuidwest	16	11	5	2	2	2	4
Leidsche Rijn	6	2	2	0	2	2	1
Vleuten-De Meern	5	5	3	1	0	4	0

Speeltuinwerk met begeleiding

De gemeente Utrecht telt 17 beheerde speeltuinen en 3 particuliere speeltuinen. Deze speeltuinen zijn verspreid over de stad. Er is tenminste één beheerde speeltuin per wijk. Sommige wijken hebben meerdere speeltuinen. De speeltuinen bieden kinderen uitdagender speelmogelijkheden dan de openbare speelgelegenheden. De Utrechtse speeltuinen zijn uniek in Nederland, omdat zij worden

beheerd door wijkwelzijnsorganisaties mét een gemeentelijke subsidie. Hierdoor is in iedere speeltuin tenminste één speeltuinmedewerker aanwezig. Deze professionele kracht zorgt voor het toezicht, maar organiseert ook activiteiten in de speeltuin. De speeltuinen zijn vooral bedoeld voor kinderen in de basisschoolleeftijd. Dat betekent dat de openingstijden van de speeltuinen aansluiten op de schooltijden. De speeltuinen zijn geopend na schooltijd en op vakantiedagen. De speeltuinen zijn ook toegankelijk op zaterdagmiddag en zondagmiddag¹. Een groot aantal speeltuinen heeft ruimere openingstijden.

Schoolpleinen

Schoolpleinen zijn van oudsher belangrijke speel- en verblijfsplekken voor de jeugd. De gemeenteraad verzoekt het college om zich in te zetten voor het zoveel mogelijk toegankelijk maken van de schoolpleinen voor de buurt. De schoolbesturen zijn juridisch eigenaar van de schoolpleinen en uit dien hoofde verantwoordelijk voor het dagelijks onderhoud van het terrein. Het gaat dan om de speeltoestellen, het speelterrein, de omheining en het groen. Voor dit onderhoud ontvangen de schoolbesturen een beperkte vergoeding van het rijk. De gemeente kan de schoolbesturen wel stimuleren maar niet dwingen om de schoolpleinen na schooltijd open te stellen. De scholen zouden verleid kunnen worden hun schoolpleinen toegankelijk te maken voor de buurt, door bijvoorbeeld een aanbod om mee te betalen aan het onderhoud van het schoolplein of aan oplossingen voor het vandaliseprobleem. De schoolbesturen wijzen het openstellen van hun schoolpleinen niet op voorhand af. Zij vragen wel dat er eerst aan een aantal randvoorwaarden wordt voldaan. Het is niet bekend hoeveel schoolpleinen momenteel openbaar toegankelijk zijn. Uit een oproep aan de scholen om zich aan te melden voor een herinrichting van het schoolplein reageerden 42 scholen. Daarvan hadden er 9 een hoog hek om het plein te hebben staan. Het aantal afsluitbare hoge hekken neemt toe vanwege het vandalisme.

Jongeren Ontmoetingsplekken

In 7 wijken zijn bij elkaar 15 jongeren ontmoetingsplekken (JOP's). Dit zijn hangplekken waar jongeren vanaf ongeveer 12 jaar samenkomen. De gemeente voert het beleid, dat daar waar een structurele behoefte bestaat, voorzien wordt in een JOP. Dat verklaart de onevenwichtige spreiding van JOP's over de wijken. De laatste jaren is er een tendens om de hangplekken een plaats te geven in de aanpak van jongerenoverlast. Bij nieuw te ontwikkelen JOP's wordt steeds meer voorzien in een vorm van activiteitenbegeleiding vanuit de wijkwelzijnsorganisaties. Deze focus op overlastgevendende jeugd heeft tot gevolg, dat JOP's minder toegankelijk worden voor jongeren in het algemeen. Het wordt bovendien steeds lastiger om nieuwe JOP's in een buurt te realiseren. In het aanbod aan speelruimte moet nadrukkelijk weer aandacht worden besteed aan plekken voor jongeren vanaf 12 jaar die elkaar ook zonder begeleiding kunnen ontmoeten.

Activiteiten in de openbare ruimte

Overall in de stad bieden wijkwelzijnsorganisatie en andere organisatie activiteiten aan in de openbare ruimte. Dit varieert van begeleid spelen, speluitleen, sportactiviteiten tot outreachend jongerenwerk voor specifieke groepen jongeren. Essentieel is dat het aanbod goed aansluit op de fysieke situatie en inhaakt op de wensen van de verschillende doelgroepen. Dat lijkt niet in alle wijken voldoende het geval te zijn.

2.3 Tevredenheid Speelruimte

Door de afdeling Bestuursinformatie worden periodieke enquêtes onder de bevolking gehouden over de mate van tevredenheid over speelruimte in de wijken. In onderstaande tabel zijn de cijfers per wijk en voor de stad als geheel opgenomen over de tevredenheid met speelplekken en jongerenvoorzieningen (pijlen geven een positieve of negatieve afwijking t.o.v. het gemiddelde aan).

---

¹ Een beperkt aantal speeltuinen is op zondagmiddag gesloten. Dit op verzoek van de buurt en omwonenden.

Tevredenheid met speelruimte per wijk, 2007

	% bewoners tevreden met speelplekken	% bewoners tevreden met jongeren- voorzieningen	% jongeren tevreden met aantal speel/jongerenplekken
Utrecht gemiddeld	52	21	58
West	54 –	16 –	63 –
Noordwest	39 ↓	19 –	58 –
Overvecht	57 –	23 –	55 –
Noordoost	59 –	25 –	64 –
Oost	52 –	33 ↑	59 –
Binnenstad	28 ↓	19 –	50 ↓
Zuid	67 ↑	24 –	71 ↑
Zuidwest	47 –	20 –	65 –
Leidsche Rijn	57 –	22 –	46 ↓
Vleuten-De Meern	52 –	17 –	49 ↓

(bron: Inwonersenquête 2007 en jeugdmonitor 2007)

Het percentage ouders dat tevreden is over speel- en verblijfsruimte voor hun kinderen ligt iets lager dan het percentage tevreden jongeren (brugklassers en derdeklassers). Dat blijkt uit de gegevens van de jeugdmonitor. Over de hele stad genomen is iets meer dan de helft van de ouders (51,9%) (zeer) tevreden over de speelplekken in hun wijk. In de binnenstad zijn de minste ouders tevreden over de speelplekken voor hun kinderen, met 28% tevreden ouders scoort deze wijk ver onder het gemiddelde. Zuid scoort met 67,0% tevreden ouders juist opvallend hoog. In de overige wijken zijn de afwijkingen van het gemiddelde minder sterk. Er lijkt geen aanwijsbaar verband met de sociaal economische samenstelling van een wijk. Overvecht scoort met 56,6% relatief hoog terwijl Zuidwest met 46,9% juist onder het gemiddelde scoort. Deze wijken zijn wat betreft aantallen jeugdigen en wat betreft voorzieningenniveau ongeveer vergelijkbaar (Bron: inwonersenquête 2007).

2.4 Samenstelling van de bevolking

In 2008 wonen er in de gemeente Utrecht ruim 295.000 mensen. Van dit aantal zijn er circa 55.500 jonger dan 18 jaar, ofwel 18% van de totale Utrechtse bevolking. Aan de hand van de bestaande woningvoorraad, de woningbouwprogramma's en de huidige samenstelling van de wijken is een inschatting gemaakt voor het aantal inwoners van de stad in 2020. Er wordt een groei verwacht met 45.000 inwoners verwacht (+ 21%), zodat Utrecht 340.000 inwoners zal tellen. De groei komt bijna geheel voor rekening van de wijken Leidsche Rijn en Vleuten-De Meern. In de "bestaande stad" komen er circa 10.000 inwoners bij (+ 4%). De verwachting is dat het aantal kinderen en jongeren relatief sterker zal stijgen: Utrecht verjongt.

Aantal kinderen in Utrecht 2008-2020

Wijk	Aantal kinderen Leeftijd 0-3			Aantal kinderen Leeftijd 4-11			Aantal kinderen Leeftijd 12-17		
	2008	2020	%	2008	2020	%	2008	2020	%
West	1.389	1.611	16	1.967	2.349	19	1.214	1.409	16
Noordwest	1.748	2.140	22	2.632	3.123	19	1.830	2.070	13
Overvecht	1.701	2.080	22	2.712	3.357	24	1.908	2.230	17
Noordoost	1.831	1.955	7 ↓	2.785	3.078	11 ↓	1.913	2.071	8 ↓
Oost	1.036	1.300	25	1.546	2.042	32	1.071	1.409	32
Binnenstad	431	571	32 ↑	469	743	58 ↑	306	465	52 ↑
Zuid	1.326	1.641	24	2.164	2.530	17	1.363	1.559	14
Zuidwest	2.200	2.425	10 ↓	2.998	3.548	18	1.926	2.212	15
Leidsche Rijn	1.996	2.653	33 ↑	2.461	4.630	88 ↑	889	2.678	201 ↑
Vleuten De Meern	2.846	3.876	36 ↑	4.550	7.080	56 ↑	2.421	4.231	75 ↑
Utrecht gemiddeld	16.504	20.252	23	24.284	32.480	34	14.841	20.334	37

De pijlen geven significante afwijkingen van het stedelijk gemiddelde aan (meer of minder dan 10%)

Wij hebben de bevolkingsprognose uitgesplitst naar leeftijdscategorie voor Utrecht en vervolgens per wijk. In bijlage 3 is een uitgebreid overzicht van demografische gegevens per wijk en leeftijdscategorie opgenomen. Wij zien dan dat:

- De stijging van het aantal jongeren tussen nu en 2020 bedraagt 31%. Dat betekent dat deze groep 10% meer groeit dan de bevolking van Utrecht in zijn geheel. Dit toont aan dat Utrecht verjongt.
- Het aantal kinderen van 0 tot en met 3 jaar stijgt met 23%. Dat ligt net boven de gemiddelde verwachte groei voor geheel Utrecht (21%). De groei van de leeftijdscategorie 4 tot 11 is geprognosticeerd op 34% en de groep 12 tot en met 17 op 37%. Dat is veel meer dan het gemiddelde.
- De groei van het aantal jongeren is vooral verwacht in de Binnenstad, in Leidsche Rijn en Vleuten De Meern. In Leidsche Rijn en Vleuten de Meern gaat het om verdubbeling en verdrievoudiging van aantallen.
- De wijk Noordoost valt op doordat het aantal jongeren minder sterk stijgt dan de bevolking van Utrecht gemiddeld. In Zuidwest geldt dat ook voor baby's en peuters.

Op het niveau van subwijk- en buurt zijn de verschillen niet erg groot, hoewel er uitzonderingen zijn. In alle buurten moet gestreefd worden naar meer en betere speel- en verblijfsruimte. Omdat er in de loop van de tijd aanzienlijke fluctuaties kunnen optreden is flexibiliteit in het formele aanbod noodzakelijk.

2.5 Prioriteiten

De behoefte aan speelruimte zal blijven groeien, terwijl de beschikbaarheid aan speelruimte onder druk staat. Woningbouw, verkeer en parkeerproblematiek zetten de bestaande speelplekken onder druk. Schoolpleinen worden steeds vaker afgesloten om vandalisme weg te houden. Uitbreiding van speel- en verblijfsruimte zal dan ook niet gemakkelijk zijn.

Op grond van de stedelijke ontwikkeling (ruimtelijke structuur), de beschikbare speelruimte en de tevredenheid van de inwoners/ jeugd ontstaat een beeld van de inhoudelijke prioriteiten in de wijken. Waar zijn knelpunten en waar is er behoefte aan meer of betere speelruimte. De prioriteiten in de wijken/ buurten zijn als volgt:

- West: in de buurten Lombok en Leidseweg is behoefte aan meer ruimte voor alle leeftijdsgroepen.
- Noordwest: in de buurten Pijlsweerd, Zuilen-West, Ondiep/2^e Daalsebuurt is vooral behoefte aan speelruimte voor de groepen vanaf 6.
- Overvecht: er is voldoende ruimte. Er is met name aandacht voor sociale veiligheid en begeleid spelen.
- Noordoost: in Votulast en Witte Vrouwen/Zeeheldenbuurt is behoefte aan meer ruimte voor de jeugd van 6 jaar en ouder.
- Oost: in alle subwijken met uitzondering van Rijnsweerd is behoefte aan meer speelruimte voor 6-jarigen en ouder.
- Binnenstad: beperkte openbare speelruimte voor alle groepen. Wellicht biedt het stationsgebied perspectief voor jongeren.
- Zuid: er is behoefte aan een Jongerenontmoetingsplek in Hoograven.
- Zuidwest: in de buurten Dichterswijk en Rivierenwijk is behoefte aan meer speelruimte voor 6 jarigen en ouder.
- Leidsche Rijn: in zijn geheel is er behoefte aan speelruimte voor 6 jarigen en ouder.
- Vleuten-De Meern: in de nieuwbouw moet veel aandacht worden besteed aan speelruimte voor 6-jarigen en ouder.

Naast de inhoudelijke prioriteitstelling zal voor de fasering worden aangesloten bij de aanpak Krachtwijken en de ontwikkeling van Leidsche Rijn.

3 Visie en Stedelijke Doelstellingen Speelruimte

3.1 Visie: Integrale benadering speelruimte met Jantje Betonnorm als minimumnorm

Alle ruimte vormt in principe de basis om te spelen. Of er voldoende speelruimte is en of kinderen en jongeren hier goed kunnen spelen, sporten of hangen, verschilt echter per wijk. In de ene wijk staan flats en is er veel groen, in de andere wijk staan kleine eengezinswoningen dicht op elkaar. Privé-tuinen bieden plek om te spelen en een groen karakter. Hoogbouw bemoeilijkt de sociale controle en het zelfstandig spelen. Al dan niet voldoende speelruimte hangt mede af van de bebouwing en inrichting, de bevolkingssamenstelling, de groenstructuur, toegankelijke schoolpleinen, aanwezigheid van speeltuinen en sportparken en de verkeerssituatie.

De gemeente stuurt op goede speel- en verblijfsruimte voor jeugd, zowel formeel als informeel. Een stevige basis van speelruimte die kan worden afgestemd op de vraag. De Jantje Betonnorm is de minimumnorm voor het aantal vierkante meters formele speelruimte. Maar alleen vierkante meters zijn niet voldoende. Ook de kwaliteit is belangrijk! Deze wordt ook bepaald door de inrichting, de bereikbaarheid en de (sociale) veiligheid (verkeer, water, voldoen aan veiligheidseisen in het Attractiebesluit). Verder is de samenhang met ander voorzieningenaanbod, zoals speeltuinen, schoolpleinen, sportvelden, stadsboerderijen en activiteiten aanbod voor jeugd van belang.

De vraag of er voldoende goede speel- en verblijfsruimte is, moet daarom uiteindelijk op wijk- en buurtniveau wordt beantwoord. Samen met jeugd en de wijkbewoners. Zij kunnen dit immers als geen ander beoordelen. Vanuit een integrale benadering en op basis van een beperkte set stedelijke doelstellingen voor speelruimte. Een stedelijk toetsingskader van waaruit de komende jaren gewerkt kan worden aan meer en betere speelruimte in de buurten en wijken van Utrecht.

3.2 Stedelijke doelstellingen speelruimte

De stedelijke doelstellingen voor speelruimte betreffen enerzijds kwaliteitseisen die we als College willen stellen aan speelruimte. Tegelijkertijd willen we meer speelmeters realiseren en aan kwaliteit winnen door andere voorzieningen open te stellen en geschikt te maken voor spelen.

3.2.1 Kwaliteitseisen speelruimte

De kwaliteit van de speelruimte wordt bepaald door

- Jantje Betonnorm voor aantal vierkante meters formele speelruimte;
- Bereikbaarheid en loopafstand;
- Functies en inrichting;
- Veiligheid.

In deze paragraaf staan de kwaliteitseisen toegelicht. Voor bereikbaarheid, de functionele inrichting en de veiligheid verschillen de eisen per leeftijdsgroep. De leeftijdsgroepen zijn 0-6 jaar, 6-12 jaar en 12-18+ jaar. In de bijlage staat alle informatie in een beknopte checklist.

Jantje Betonnorm als minimumnorm voor aantal m² formele speelruimte

Het ministerie van VROM heeft in 2006 de gemeenten verzocht om in ruimtelijke plannen meer rekening te houden met kinderen en jongeren. In het collegeprogramma staat dan ook: "Bij alle nieuwbouwprojecten in de gemeente komt drie procent ruimte voor groen en spelen". Dit is de zogeheten Jantje Betonnorm (zie kader). De norm spoort gemeenten aan

Jantje Betonnorm: 3% formele speel- en verblijfsruimte

Minimaal 3% van de bebouwde oppervlakte (dit is het totale oppervlakte dat door gebouwen, tuinen, infrastructuur e.d. wordt ingenomen) wordt bestemd voor buitenspeel- en verblijfsruimte (formele speel- en verblijfsruimte). Stoepen en vergelijkbare openbare ruimte worden hierin niet meegeteld. Groenvoorzieningen bijvoorbeeld kunnen hierin wel worden meegeteld, mits deze hiervoor geschikt zijn en de omschrijving in het bestemmingsplan duidelijk maakt dat de gebieden met deze bestemming als speelruimte kunnen fungeren. Voor de verdeling over de wijk geldt de volgende richtlijnen, die globaal overeenkomen met de actieradius van kinderen in verschillende leeftijdscategorieën.

- Blokniveau, tot 100 meter voor kinderen tot 6 jaar: 100 m²/ha (1%)
- Buurniveau, tot 400 meter voor kinderen van 6 tot 12 jaar: 140 m²/ha (1,4%)
- Wijkniveau, tot 1000 meter voor kinderen vanaf 13 jaar: 60 m²/ha (0,6%)

om dit percentage te bereiken, met inachtneming van hun eigen integrale verantwoordelijkheid om voor jeugd goede speelruimte te regelen.

De Jantje Betonnorm is echter algemeen en in zekere zin weinig verplichtend. De norm alleen geeft onvoldoende garantie op goede speelruimte voor de jeugd. Het risico bestaat zelfs dat de minimumnorm van 3% als maximumnorm wordt gehanteerd.² Dat blijkt ook uit de beleidsbrief van minister Rouvoet van Jeugd en Gezin in zijn afwijzing van het verzoek om te komen tot een landelijke speelruimtenorm en uit het handboek gemeentelijk speelruimtebeleid van Jantje Beton en het NUSO.³

Het college hanteert de Jantje Betonnorm als minimumnorm voor de berekening van het aantal benodigde vierkante meters voor de uitleggebieden en de herstructureringsgebieden. Voor de bestaande stad streven we naar dit percentage toe te groeien en het aantal vierkante meters speel- en verblijfsruimte in ieder geval niet terug te laten lopen. Bij de berekening worden stoepen en vergelijkbare openbare ruimte niet meegeteld. Ook de beheerde speeltuinen, sportvelden tellen niet mee. Bij de concrete invulling wordt een integrale afweging op wijkniveau gemaakt. Als een speeltuin bij wijze van spreken doorlopend geopend is en openbaar toegankelijk is, weegt mee in de bepaling aan meer of minder speelruimte. Kortom: de Jantje Betonnorm is geen doel op zichzelf, waaraan rechten ontleend kunnen worden, maar een ijkpunt en een minimumnorm.

Bereikbaarheid en loopafstand

De actieradius van kinderen wordt groter naarmate zij ouder worden.

<i>Leeftijd</i>	<i>Actieradius</i>	<i>Loopafstand in min.</i>	<i>reikwijdte</i>
0-6	100 m	2	1 ha
6-12	300 - 400 m	5	9-16 ha
12-18+	800 - 1000	15	64-100 ha

NB Niet iedere afstand is even gemakkelijk af te leggen. Barrièrewerking door drukke infrastructuur of sociaal onveilige plekken kunnen de actieradius beperken. ⁴

Functies en inrichting

Er is landelijk en stedelijk veel kennis over het belang van spelen en wat een goede buitenomgeving kinderen zou moeten bieden. Voor iedere leeftijdsfase zijn andere spelaanleidingen van belang. Jonge kinderen spelen vaak individueel en hebben voldoende aan eenvoudige spelaanleiding (een kleine glijbaan of een huisje) en een beperkt aantal vierkante meters. Naarmate kinderen ouder worden is behoefte aan mogelijkheden om samen te spelen (denk aan voetbalveldjes, hinkelpaden) en is het aantrekkelijke inrichting om hun motorische kunsten (voor elkaar) te vertonen (denk aan duikelrekken, klimrekken).

Speelplekken kunnen worden ingericht voor meerdere functies:

- Ontdekken en bewegingsspel (w.o. balspel): vooral voor jonge kinderen (0-5 jaar) belangrijk om zichzelf en de wereld om hen heen te leren kennen; voor wat oudere kinderen wordt het meer oefening en ontwikkeling van motorische vaardigheden en samenspel (6-11 jaar).
- constructiespel: construeren en creëren van objecten is een belangrijke voorwaarde voor de latere ontwikkeling van de waarneming en voor de daarop voortbouwende hogere mentale processen zoals denken, problemen oplossen en geheugenfuncties.
- fantasiespel: spelvorm vooral bij jonge kinderen in relatie tot de sociale ontwikkeling van solitair spel naar coöperatief spel. Imitatie en rollenspel spelen grote rol.
- rondhangen: elkaar buiten ontmoeten en kletsen zijn belangrijke behoeften van kinderen en jongeren; niet als spel te beschouwen activiteiten, maar er moet wel "speel- en verblijfsruimte" voor zijn. Vooral vanaf 12 jaar van belang; een JOP is een voorbeeld van een formele plek.

² Bron: beleidsbrief met een reactie op het initiatiefwetsvoorstel Buitenspeelruimte aan de Tweede kamer. Van de Minister voor jeugd en Gezin, 17 juli 2007.

³ NUSO is het Nederlands Instituut voor Speelruimte en Jeugdrecreatie

⁴ Bron: NUSO en Jantje Beton.

Voor de kwaliteit van de inrichting gelden de volgende uitgangspunten:

<i>Leeftijd</i>	<i>Kwaliteit inrichting</i>
0-6	Focus op de straat. De relatie tussen huis en buitenruimte is belangrijk en aanwezigheid van tuinen. Laagbouw is positief en hoogbouw negatief. Ruimte in de directe omgeving is belangrijk, de straat, brede stoepen, veel groen; een autoluwe buurt geven een aantrekkelijke speelomgeving.
6-12	Focus op de buurt. Ruimte in de wijdere omgeving is van belang: veel groen en stoepen en een autoluwe buurt
12-18+	Focus op de wijk en stad. Veel groen, maar ook bereikbaarheid van een drukke openbare omgeving om te zien en gezien te worden. Belang van sociale controle.

Veiligheid

De veiligheid van speel- en verblijfsruimte wordt bepaald door de mate van toezicht, het verkeer, aanwezigheid van water en technische eisen waaraan de speeltoestellen en inrichting moet voldoen. Sociale veiligheid is bij het spelen belangrijk. Als deze niet aanwezig is, belemmert dit het spel en is er meer toezicht en begeleiding nodig. Denk hierbij bijvoorbeeld aan de wijk Overvecht. Er is veel groen en ruimte om te spelen, maar deze wordt als onveilig ervaren. Ouders houden hun kinderen dan binnen.

Voor veiligheid gelden de volgende eisen:

<i>Leeftijd</i>	<i>Toezicht</i>	<i>Verkeer</i>	<i>Veiligheid</i>
0-6	Overzicht is belangrijk. Dit geeft ouders gelegenheid om toezicht te houden.	Verkeersluwe woonomgeving en verkeerbarrières vergroten de veiligheid. Drukke wegen en 50km wegen geven extra risico.	Voor alle speel- en verblijfsruimte geldt het attractiebesluit voor de veiligheid van speeltoestellen. De aanwezigheid van water vormt een extra risico voor jonge kinderen.
6-12	Buurten met voldoende sociale controle bieden een veiliger speelomgeving.	Verkeersluwe woonomgeving en verkeerbarrières vergroten de veiligheid. Drukke wegen en 50km wegen geven extra risico. Voor deze leeftijd zijn ook veilige routes van en naar school van belang!	Voor alle speel- en verblijfsruimte geldt het attractiebesluit voor de veiligheid van speeltoestellen.
12-18+	Wijken met voldoende sociale controle bieden een veiliger omgeving.	Verkeersluwe route naar school en voldoende verkeersluwe verblijfsruimte verhogen de veiligheid.	Voor alle speel- en verblijfsruimte geldt het attractiebesluit voor de veiligheid van speeltoestellen.

3.2.2 Kwaliteit en medegebruik andere voorzieningen

Speelruimteplan voor iedere wijk

Het college ziet kansen om meer vierkante meters en meer kwaliteit aan speelruimte te realiseren. Bovenop de vierkante meters van de Jantje Betonnorm. We zien mogelijkheden door

- Aan te sluiten bij de groenstructuur;
- Schoolpleinen zoveel mogelijke open te stellen;
- Medegebruik van speeltuinen en sportvelden;
- Activiteitsaanbod in de openbare ruimte.

De vraag of er voldoende goede speel- en verblijfsruimte is, moet uiteindelijk op wijk- en buurtniveau wordt beantwoord. Samen met jeugd en wijkbewoners kan worden beoordeeld of er voldoende mogelijkheden zijn om te spelen, zowel formeel als informeel.

Het speelruimteplan geeft inzicht in de speelruimte per wijk en waar kansen liggen op verbetering, aansluiting en medegebruik.

Aansluiten bij de groenstructuur

In de bestemmingsplannen is 'spelen' onderdeel van de functie 'groen' en wordt niet als afzonderlijke functie bestemd.

Het belang van groen is uitgewerkt in het groenstructuurplan 2007. Het groen wordt steeds intensiever gebruikt en is ook van groot belang als (sportieve) speelplek. Er is niet alleen behoefte aan voldoende groen, maar ook aan een goede en gevarieerde kwalitatieve invulling. Dat geldt ook voor de functie spelen. Met het groenstructuurplan is de ambitie vastgelegd om te komen tot beter groen en een betere balans tussen 'rood', 'groen' en 'blauw'.

Uit de quickscan 'Groen en spelen in de prachtwijken' – waarin antwoord wordt gegeven op de motie 'ruimte en groen voor de buurt' – blijkt dat speelplekken een belangrijk middel zijn om de openbare ruimte te versterken en het gebruik van groen in de wijken te bevorderen. De komende twee jaar worden wijkgroenplannen ontwikkeld en uitgevoerd. Dit is de uitvoering van het groenstructuurplan en de knelpunten in de quickscan. Met de uitvoering van deze plannen zal ook de functie van spelen in het groen verder worden versterkt.

Meer openstellen van schoolpleinen

De gemeenteraad heeft College verzocht om zich in te zetten voor het zoveel mogelijk toegankelijk maken van de schoolpleinen voor de buurt.⁵ Zij wil afspraken tussen de gemeente en schoolbesturen over bijvoorbeeld een pilot waarbij de gemeente meebetaalt aan het onderhoud van het schoolplein en aan het zoeken naar oplossingen voor het vandaliseprobleem.

Er is een aantal afspraken nodig om schoolpleinen open te kunnen stellen voor de buurt. De afspraken gaan over:

- Verantwoordelijkheid en aansprakelijkheid van gemeente, schoolbestuur en ouders
- Toezicht
- Vandalisme
- Investerings en onderhoud
- Openstellen schoolpleinen in relatie tot de speelruimte in de buurt

Er worden door de scholen twee soorten schoolpleinen onderscheiden:

1. met een hoog hek die afgesloten zijn voor de buurt: hier zou een vorm van toezicht een oplossing kunnen zijn om het plein weer open te krijgen. Het probleem van vandalisme is dan ook voldoende afgedekt.
2. met een laag of geen hek die wel door de buurt kunnen worden gebruikt: stimuleren om deze pleinen blijvend open te houden door bijvoorbeeld de speelwaarde te verhogen en een vergoeding voor het onderhoud en vandalisme te geven.

De gemeente heeft momenteel € 350.000 vanuit het amendement speelplekken voor de buurt beschikbaar gesteld. Een bedrag van € 50.000,- is naar Stadswerken gegaan om achterstallig onderhoud aan speelplekken in de openbare ruimte te verhelpen. Een bedrag van € 300.000,- is bedoeld om schoolpleinen open te houden voor de buurt. Medio 2008 wordt een uitgewerkt voorstel voorgelegd aan de Raad. In het voorstel staan manieren waarop de speelmogelijkheden kunnen worden uitgebreid door schoolpleinen open te krijgen of te voorkomen dat schoolpleinen alsnog een hek krijgen om vandalisme tegen te gaan.

Medegebruik speeltuinen en sportvelden

De speeltuinen bieden veel uitdaging en georganiseerde activiteiten. Iedere wijk heeft tenminste 1 beheerde speeltuin. De huidige openingstijden sluiten niet altijd aan op de wensen van de buurt. Momenteel wordt in samenwerking met de wijkwelzijnsorganisaties gewerkt aan een voorstel voor optimaal gebruik van de beheerde speeltuinen. Uitgangspunt is om zoveel mogelijk aan te sluiten op de wensen en mogelijkheden van de buurt. Het voorstel moet passen binnen de huidige financiële kaders. Het voorstel wordt in het najaar voorgelegd aan de raadscommissie .

Met de toename van het gebruik van kunstgras worden sportvelden ook steeds geschikter voor intensief gebruik. Wij willen de mogelijkheden vergroten voor gebruik door de jeugd uit de wijk. Medegebruik vraagt wel om specifieke afspraken per sportcomplex.

---

⁵ Amendement "Speelplekken voor de buurt", A64, 2007.

Activiteitenaanbod in de openbare ruimte

Het college stimuleert actief het gebruik van de openbare ruimte, ook door jeugd. In het speel- en verblijfsruimteplan wordt het beschikbare activiteitenaanbod in de openbare ruimte meegenomen. Het aanbod wordt afgestemd op de doelgroep en de gewenste plekken. Aandachtsgebieden zijn plekken waar weinig sociale controle is en veel jeugd op straat speelt. Dit gebeurt door activiteitenaanbod voor alle leeftijdsgroepen. Bijvoorbeeld door uitleen van speel- en spelmateriaal, begeleid spelen sport- en spelactiviteiten op de Cruijff Courts.

4 Uitvoeringsstrategie

Een stad waar jeugd een plek heeft en kan spelen en sporten in de buitenruimte. Dit is onze ambitie. Met deze nota stellen we onze visie en stedelijke doelstellingen vast. Vanuit dit kader kunnen speelruimteplannen voor de wijken worden gemaakt of geactualiseerd. Er kan aangehaakt worden op de gebiedsontwikkelingen, maar op basis van de speelruimteplannen kunnen ook aparte prioriteiten en initiatieven in de wijken worden aangepakt en beoordeeld. De komende jaren willen we de speelruimte voor jeugd in Utrecht verder verbeteren, met oog voor de veranderende leeftijdsopbouw en samenstelling van de bevolking in de wijken. In jonge wijken is bijvoorbeeld vaak extra behoefte aan speelruimte voor 0–6-jarigen met kleine speeltoestellen, glijbanen en wipkippen. Maar jeugd wordt ouder en dan verandert de behoefte en is een andere inrichting noodzakelijk. In de speelruimteplannen zal ook aandacht zijn voor scenario's en een veranderende demografie en veranderende behoefte voor speelruimte.

De strategie is om in de wijk, samen met de kinderen en jongeren speelruimteplannen te maken. Zowel de kinderraad als U-shake worden betrokken, maar ook andere partijen zoals de ouders en kinderen via de scholen en bijvoorbeeld het peuterspeelzaalwerk. Deze aanpak wordt vanuit een stedelijke regie ingezet met een wijkgerichte uitvoering in samenwerking met de wijken.

Het stedelijke kader en de aanpak zijn met de betrokken gemeentelijke diensten vastgesteld (diensten Stadsontwikkeling, Maatschappelijke ontwikkeling, GG&GD, Projectbureau Leidsche Rijn, Stadswerken, Wijken en de Programma's Utrecht Vernieuwt en de Krachtwijken). Deze aanpak en de uitgangspunten zijn met de betrokken partijen vastgesteld. Bij de uitwerking worden tal van externe partijen betrokken zoals de wijkraden, woningcorporaties, scholen welzijnsorganisaties en last but not least de jeugd zelf.

De hoofdpunten van de strategie zijn:

- a. Stedelijke doelstellingen speelruimte;
- b. Stedelijke regie en wijkgerichte speelruimteplannen;
- c. Met jeugd en wijkbewoners;
- d. Aansluiten bij Utrecht Vernieuwt, Wijkactieplannen en Wijkgroenstructuur;

a. Stedelijke doelstellingen speelruimte

Stedelijke doelstellingen bieden voor de nieuwe planontwikkeling, namelijk de Jantje Betonnorm als minimumnorm te hanteren voor het aantal vierkante meters formele speelruimte voor jeugd en de speelruimte integraal te bekijken.

De inhoudelijke doelstellingen zijn:

- Jantje Betonnorm als minimumnorm voor formele speelruimte;
- Kwaliteit van speelruimte: bereikbaarheid, functies/inrichting, (sociale) veiligheid;
- Belang van groen: aansluiten bij de groenstructuur;
- Toegankelijke schoolpleinen;
- Medegebruik van speeltuinen en sportvelden;
- Samenhang met activiteiten aanbod.

b. Stedelijke regie en wijkgerichte speelruimteplannen

We kiezen voor een aanpak op wijk- en buurtniveau, om maatwerk in de wijken en buurten te leveren. Voor alle wijken worden speelruimteplannen gemaakt, of de bestaande speelruimteplannen geactualiseerd. In de wijkgerichte speelruimteplannen komen stedelijke kwalitatieve en kwantitatieve doelstellingen voor speelruimte, de mogelijkheden in de wijk en een ontwikkeling van de demografie van de wijk samen. Deze doorkijk is van belang omdat inrichting van speelruimte verouderd. De keuzes die er liggen in de wijk komen gebundeld in een speelruimteplan terecht. De keuzes gaan over locaties, inrichting, toekomstscenario's, planning van de uitvoering, mogelijkheden voor medegebruik en samenhang met het activiteiten aanbod. Bij het maken van deze keuzes en bij de concrete invulling hiervan kunnen jeugd, inwoners en wijkraden op verschillende manieren worden geconsulteerd. De inzet is om haalbare en realistische plannen voor de uitvoering te maken. Daarnaast kunnen de plannen input geven voor gebiedsontwikkelingen.

De stedelijk regie betreft dus zowel het inbrengen en bewaken van de inhoudelijke doelstellingen voor speelruimte op wijkniveau als het uitzetten van proces zodat er een speelruimteplan in de wijk komt dat draagvlak heeft voor uitvoering. Het Programma jeugd draagt zorg voor de proceskosten voor de stedelijke regie en de ontwikkeling van de speelruimteplannen.

c. Met jeugd en wijkbewoners

Zoals reeds aangegeven worden jeugd, inwoners en wijkraden bij het maken en actualiseren van speelruimteplannen geconsulteerd. De manier waarop zij het best betrokken worden, wordt in overleg met de betrokken diensten en het wijkmanagement bepaald. Het zal geen open vraag zijn naar de behoefte en de wensen. Op grond van goede beschikbare informatie over het huidige aanbod en gerelateerd aan de stedelijk doelstellingen worden jeugd en inwoners betrokken. Er worden zoveel mogelijk concrete vragen voorgelegd.

Consultatie zal uiteindelijk gaan over mogelijkheden voor verbetering van bestaande speelruimte en over keuzes en kansen op verbetering op grond goede informatie. Bij de inrichting en uitvoering van speelruimte wordt jeugd sowieso zoveel mogelijk wordt betrokken. Het is concreet en daardoor geschikt om jeugd en ouders mee te laten denken in bijvoorbeeld de vorm van een jeugd c.q. buurtschouw.

Dit doen we bijvoorbeeld via de kinderraadsvergadering en U-shake. Daarnaast worden professionals uit onderwijs, welzijnswerk, sportverenigingen, woningbouwcorporaties, beheerders en stedenbouwkundigen actief betrokken.

Bij de ontwikkeling en uitvoering van maatregelen spelen ook de buurtbewoners een rol. In verband met draagvlak voor de realisatie van voorzieningen, maar ook voor bijvoorbeeld toezicht en beheer.

d. Aansluiten bij Utrecht Vernieuwt, Wijkactieplannen en Wijkgroenstructuur

Voor de wijken Overvecht, Kanaleneiland, Ondiep, Zuilen en Hoograven zijn in maart 2008 wijkactieplannen vastgesteld met een samenhangend pakket van maatregelen gericht op wonen, werken, leren, integreren en veiligheid. In deze plannen staan ook diverse maatregelen die bijdragen aan het bevorderen van spelen in de buitenruimte, variërend van meer en beter groen, opknappen en herinrichten van de openbare ruimte ter verbetering van de verblijfsruimte, aanleg van Cruiff Courts en Kraijcek Playgrounds, intensivering van jeugd en jongerenwerk gericht op het stimuleren en begeleiden van spelen op straat.

In deze wijken vindt in het kader van Utrecht Vernieuwt de komende jaren ook een belangrijke stedelijke vernieuwing plaats van de sociale huurwoningen. De stedelijke vernieuwing betreft de sloop van bijna 10.000 huurwoningen, waarvoor bij nieuwbouw de Jantje Betonnorm wordt toegepast.

De speelruimteplannen voor de wijk worden, gezien het belang van groen en voor zover het in de planning past in samenhang met de wijkgroenplannen ontwikkeld.

5. Fasering en Organisatie

5.1 Fasering

Op basis van deze nota wordt de komende periode gewerkt aan de uitwerking en realisatie van de doelstellingen volgens de voorgaande uitvoeringsstrategie. Dit gebeurt op basis van de volgende fasering:

- Vaststellen stedelijke doelstellingen Speelruimte, september 2008
- Opstellen wijkgerichte speelruimteplannen (interactief): vertaling stedelijke doelstellingen naar wijkniveau, inventariseren behoefte (kwantitatief en kwalitatief) en mogelijkheden
Krachtwijken en Leidsche Rijn: najaar 2008
Overige wijken: najaar 2009
- Uitvoering in aansluiting op Utrecht Vernieuwt, Krachtwijken, Groenstructuurplan, Planontwikkeling Leidsche Rijn en Stationsgebied
Krachtwijken en Leidsche Rijn: voorjaar 2009
Overige wijken: voorjaar 2010
- Realisatie: Vanaf najaar 2009

5.2 Organisatie

De regie op het realiseren van de doelstellingen in de nota Speelruimte wordt gevoerd door de DMO/programma Jeugd. De realisatie van de nota Speelruimte past in het onderdeel vrije tijd van het Programma Jeugd.

Er wordt nauw samengewerkt met de ambtelijke partners van Stadswerken, Stadsontwikkeling, de GG&GD, de Dienst Wijken en DMO, afdelingen onderwijs en welzijn. Er zal op wijkniveau intensief worden samengewerkt met de maatschappelijk partners: wijkwelzijnsorganisaties, scholen, sportverenigingen, woningcorporaties en met de wijkbewoners, in het bijzonder de jeugd.

6. Financiën

De aanpak is dat de uitvoering en financiering stapsgewijs plaatsvindt; voor de uitvoering van het speelruimtebeleid zijn geen aparte middelen beschikbaar zijn.

Met de ontwikkeling en de uitvoering van de speelruimteplannen zijn 3 soorten kosten gemoeid, namelijk:

- projectkosten voor het proces om te komen tot goede wijkplannen met inspraak;
- investeringskosten (incidenteel) voor de (her-) inrichting van de openbare ruimten;
- structurele onderhoudskosten als er meer speeltoestellen geplaatst worden of bij andere inrichting die onderhouden moet worden.

Het Programma Jeugd draagt zorg voor de projectkosten die gemoeid zijn met de ontwikkeling van de plannen. Hiervoor doet zij eventueel een beroep op externe financieringsmogelijkheden, bijvoorbeeld fondsen.

De incidentele kosten voor de herinrichting kunnen worden meegenomen in de plannen in de wijken en opgevoerd in het kader van de herstructurering/gebiedsontwikkeling of in onderbouwde aanvragen voor de leefbaarheidsbudgetten of in anderszins incidenteel beschikbare middelen.

Een knelpunt lijken de onderhoudskosten. Tegelijkertijd en bij de uitwerking van de plannen moet worden nagedacht over de onderhoudskosten en moeten oplossingen gevonden worden voor de structurele dekking van de onderhoudskosten. Bij een wijziging van de inrichting of wijziging van gebruik, ontstaan extra onderhoudskosten ten opzichte van de bestaande situatie en is extra dekking noodzakelijk. De hoogte van de onderhoudskosten zijn afhankelijk van de omvang van de plannen en de extra investeringen die worden gedaan in speelruimte.

Werkendeweg wordt een oplossing gevonden voor de investeringen en structurele kosten die met de aanpak van speelruimte zijn gemoeid.

Bijlage 1 : Woonwijktypologieën en speel- en verblijfsruimte

-- DEZE BIJLAGE IS IN 2006 DOOR DE DSP-GROEP OPGESTELD EN NIET ACTUEEL. DE BIJLAGE WORDT IN OVERLEG MET DE WIJKEN GEACTUALISEERD EN DE GEACTUALISEERDE WIJKTYPOLOGIE KRIJGT EEN PLEK IN DE SPEELRUIMTEPLANNEN --

In deze bijlage is door DSP per wijk de bespeelbaarheid van de wijk op basis van de ruimtelijke structuur weergegeven. Op hoofdlijnen zijn er in de stedenbouw vier opeenvolgende fases te onderscheiden die in belangrijke mate bepalend zijn voor de bespeelbaarheid van een wijk. De stad Utrecht wordt door de gemeente onderverdeeld in tien wijken, te weten: Binnenstad, West, Noordwest, Noordoost, Oost, Zuid, Zuidwest, Overvecht, Leidsche Rijn, Vleuten-De Meern. In het onderstaande overzicht worden de wijken beschreven aan de hand van de vier ruimtelijke woningbouwtypologieën. Opgemerkt moet worden dat bij concrete ruimtelijke plannen en bouwprojecten altijd op het niveau van de buurten en straten ingezoomd moet worden om de specifieke context van de omgevingslocatie en de behoefte van de belanghebbenden op juiste waarde te schatten. Per wijk zijn de enquêtegegevens van de dienst Bestuursinformatie genomen zoals vermeld staan in de jeugd-wijkanalyses (DMO, 2006). Vermeld zijn de gegevens over die (sub)wijken, die aanzienlijk van het stedelijke gemiddelde afwijken.

Binnenstad

Wijktypologie is "Oude stad en vooroorlogse buurten". Deze kenmerken zich door weinig speelruimte.

De binnenstad wordt gevormd door het gebied binnen de 17^e eeuwse stadswallen en de 19^e eeuwse stadsuitbreiding van de buurten Moreelsepark en het complex van Hoog-Catharijne. Ook het buurtje Bleekstraat, dat net buiten de stadswallen ligt en in de jaren '70 en '80 grondig door de stads- vernieuwingsoperatie werd aangepakt, hoort er bij. De binnenstad kent zeer veel verschillende functies en er is een vervlechting van activiteiten. De verkeersdruk is hoog, de straten zijn smal en de bebouwingsdichtheid is zeer hoog. Dit gaat samen met een slechte binnen-buitenrelatie. Kinderen tot 6 jaar kunnen alleen onder begeleiding van ouderen naar buiten gaan om te spelen. Wijk C vormt de uitzondering door de aanwezigheid van meer begane grondwoningen met tuin. Voor kinderen tot 12 jaar is er een lage bespeelbaarheid (blok- en buurtniveau). Voor jongeren vanaf 12 jaar neemt naarmate ze ouder worden de aantrekkelijkheid van omgeving toe door de vele, met name informele, verblijfsmogelijkheden.

In de Binnenstad is de openbare speel- en verblijfsruimte voor kinderen en jongeren beperkt. De beperkte ruimte die er is, is vaak onveilig door de verkeerssituatie. De enige goed gebruikte spelplek voor kinderen van 0 tot 14 jaar is de speeltuin De Kleine Dom. Voor de jonge tieners (vanaf 10 jaar) is er weinig beschikbare ruimte. Vanuit de kinderraad wordt al jaren de wens geuit om een skatebaan in te richten. Tot nu toe is dit niet gelukt vanwege bezwaren van bewoners en gebrek aan een geschikte plek. Er zijn een aantal plekken waar geen spelvoorzieningen geplaatst mogen worden i.v.m de aanwezigheid van monumentale panden. Misschien biedt de uitbreiding en herinrichting van het stationsgebied perspectief wat betreft ontmoetingslocaties voor jongeren.

Enquêtegegevens:

- De wijk scoort ver onder het stedelijke gemiddelde betreffende tevredenheid over formele spelvoorzieningen (Binnenstad 28% tevreden tegenover 52% Utrecht gemiddeld).
- De wijk scoort onder het stedelijke gemiddelde betreffende tevredenheid over formele jongerenvoorzieningen (Binnenstad 19% tevreden tegenover 21% Utrecht gemiddeld).
- Van alle jongeren in Utrecht is 58% tevreden met de aangeboden speelplekken en jongerenvoorzieningen. In de Binnenstad is dat 50%.

West

Woonwijktypologie is "Oude stad en vooroorlogse buurten", kennen weinig speelruimte en "Buurten jaren '50 en '60" met "reactie".

Tegen de westkant van de binnenstad zijn de laat 19e, begin 20e eeuwse stadsuitbreidingen gesitueerd van Lombok en de Leidseweg e.o. In deze buurten scoort de binnen–buiten relatie van de woningen slecht door de aanwezigheid van relatief veel bovenwoningen en krappe privé–buitenruimten. De speelbaarheid op blok– en buurtniveau is ook slecht of onvoldoende. De openbare ruimte is beperkt; straten hebben over het algemeen smalle profielen met smalle trottoirs. Het aantal bijzondere plekken met speelwaarde is beperkt en speel– en verblijfsruimte moet door meerdere (leeftijds–) groepen gedeeld worden.

Ten westen en noordwesten van Lombok zijn de vooroorlogse arbeidersbuurten Laan van Nieuw–Guinea / Spinozaplantsoen en de Schepenbuurt. De buurt Nieuw Engeland is een mix van laat 19^e, begin 20^e eeuwse stadsuitbreidingen, vooroorlogse woningbouw (met name arbeiderswoningen) en in het westelijke deel is een klein buurtje (Kempisplantsoen) met vroeg naoorlogse woningbouw. De arbeidersbuurten zijn in meer of mindere mate gebouwd volgens de principes van de tuinstad. Dat komt tot uiting in de lage bouw, stratenpatroon en enkele plantsoenen en parkjes. Echter, de ruimte is toch vrij beperkt. Kleine kinderen kunnen in de Schepenbuurt en Nieuw Engeland zelfstandig buiten spelen doordat de binnen–buiten relatie goed is, maar in de buurt Laan van Nieuw–Guinea is dat niet het geval doordat er veel bovenwoningen voorkomen. De speelbaarheid is in alle buurten op blokniveau onvoldoende of slecht. Op buurtniveau scoren de buurten voldoende, wat wil zeggen dat er voor kinderen en jongeren vanaf een jaar of zes voldoende speel– en verblijfsgelegenheid is.

Oog in Al, aan de andere kant van het Merwedekanaal ten westen van Lombok, is een geliefde jaren '20 / '30 middenklassebuurt en is één van de drie in zijn soort die in Utrecht gerealiseerd zijn. Deze middenklassenbuurten zijn de uitzondering op de regel en zijn voor wat betreft de speelbaarheid het meest te vergelijken met de woonwijken uit de jaren '70 en '80. De tuinstadgedachte is hier namelijk meer tot zijn recht gekomen dan in de vooroorlogse arbeidersbuurten uit dezelfde periode. Laagbouw, grotere woningen, grotere kavels, ruimere profielen van de openbare ruimte, zorgvuldig ontworpen groene elementen en pleinen, parken, singels en lange ruimtelijke assen. De binnen–buiten relatie en het blok– en buurtniveau zijn voldoende of goed en daardoor de speelbaarheid voor alle kinderen en jongeren.

De wijk West wordt in het westen begrensd door de buurt Halve Maan, die in de jaren '50 / '60 werd gebouwd. Deze naoorlogse buurt bestaat voornamelijk uit gestapelde woningbouw van circa vier woonlagen. De binnen–buiten relatie is onvoldoende; veel kinderen tot 6 jaar kunnen dus onvoldoende zelfstandig buiten spelen. Op blok– en buurtniveau is er wel voldoende ruimte voor kinderen en jongeren van 6 tot 18/24 jaar. De kwaliteit van de formele speel– en verblijfsruimte is in West zeer verschillend per subwijk. Over het algemeen zien de speelplekken er redelijk uit.

Enquêtegegevens:

- 54% van de inwoners is tevreden met de aanwezige speelplekken tegenover 52% in gemiddeld in Utrecht.
- De tevredenheid over formele jongerenvoorzieningen blijkt met name laag te zijn in de subwijk Oog in Al. Voor West in het geheel is 16% tevreden tegenover 21% Utrecht gemiddeld.
- Van alle jongeren in Utrecht is 58% tevreden met de aangeboden speelplekken en jongerenvoorzieningen. In West is dat veel meer, namelijk 63%.

Noordwest

Woonwijktypologie: “Oude stad” en vooroorlogse buurten met weinig speelruimte en Buurten uit jaren '50 en '60, die een reactie zijn op het vooroorlogse bouwen.

Ten noordwesten van de binnenstad zijn de laat 19^e, begin 20^e eeuwse stadsuitbreidingen gesitueerd van Pijlsweerd–zuid en de 2^e Daalsedijk. De binnen–buiten relatie van de woningen is voldoende of goed, wat betekent dat kleine kinderen tot 6 jaar zelfstandig buiten kunnen spelen. De speelbaarheid op blok– en buurtniveau is in beide buurten slecht of onvoldoende. De openbare ruimte is beperkt; straten hebben over het algemeen smalle profielen met smalle trottoirs. Het aantal bijzondere plekken met speelwaarde is beperkt en speel– en verblijfsruimte moet door meerdere (leeftijds–)groepen gedeeld worden.

Pijlsweerd–noord is een naoorlogse buurt uit de jaren '50/'60 met veel gestapelde woningbouw van circa vier woonlagen. Deze buurt combineert de kenmerken van zowel het voor– als het naoorlogse bouwen en scoort onvoldoende op de binnen–buiten relatie en op het blok– en het buurtniveau. Dat

betekent dat de speel- en verblijfsruimte voor kinderen en jongeren uit alle leeftijdsgroepen onvoldoende is.

Verder naar het noordwesten liggen de vooroorlogse arbeidersbuurten van Ondiep en Zuilen(-west). Zij zijn in meer of mindere mate gebouwd volgens de principes van de tuinstad. Dat komt tot uiting in de lage bouw, stratenpatroon en enkele plantsoenen en parkjes. Echter, de ruimte is toch vrij beperkt. Kleine kinderen kunnen zelfstandig buiten spelen doordat de binnen-buiten relatie voldoende of goed is. De bespeelbaarheid op blokniveau is onvoldoende of slecht met als uitzondering de buurt Prins Bernhardplein (onderdeel van Zuilen-west). Op buurtniveau scoren alle buurten slecht of onvoldoende, uitgezonderd het noordelijke deel van Ondiep. Met name voor kinderen van 6 tot 12 jaar en ook voor jongeren is de situatie slecht of onvoldoende.

Weer verder naar het noordwesten liggen de naoorlogse buurten (Schaakbuurt, De Muinck Keizerlaan, Zuilen-noord). Op een slechte binnen-buitenrelatie na in De Muinck Keizerlaan scoren de buurten op alle criteria voldoende tot goed. De (sub)wijk heeft met de Driehoek en Geuzenwijk ook twee stadsvernieuwingswijken uit de jaren '70/'80. Deze twee buurten scoren op de binnen-buitenrelatie goed, maar op het blok- en buurtniveau onvoldoende. Noordwest is een dichtbevolkte wijk. De verhouding verstedelijking en openbare ruimte is scheef. Er is veel aandacht voor de beperkte hoeveelheid speel- en verblijfsruimte. Vooral als het gaat om de pleinen waar de jongeren vaak verblijven, is de speel- en verblijfsruimte te summier

Enquêtegegevens:

- De wijk scoort onder het stedelijke gemiddelde betreffende tevredenheid over formele speelvoorzieningen (39% tevreden tegenover 52% Utrecht gemiddeld). De tevredenheid over formele speelvoorzieningen blijkt met name laag te zijn in de subwijken Zuilen-West en Ondiep.
- 19% van de mensen is tevreden over de jongerenvoorzieningen tegenover 21% gemiddeld in Utrecht.
- Van alle jongeren in Utrecht is 58% tevreden met de aangeboden speelplekken en jongerenvoorzieningen. In Noordwest is dat ook 58%.

Overvecht

Woonwijktypologie: Buurten jaren '50 en '60; *reactiebouw*.

De naoorlogse woningbouw tendens van steeds hoger bouwen, woningen "stapelen" en de aanleg van veel openbare ruimte in de woonwijken vindt zijn toppunt in de jaren '60 en begin jaren '70. De wijk Overvecht dateert uit die tijd. Hoogbouw tot 9 woonlagen komt veel voor, maar temidden van de hoogbouw komen ook huizen met tuinen voor. Kleine kinderen die in de hoogbouw wonen, kunnen slecht zelfstandig buiten spelen; onder begeleiding is er voor deze groep vaak wel voldoende speelgelegenheid. Kinderen vanaf een jaar of 6 en jongeren vinden goede speel- en verblijfsruimte. In Overvecht zijn er veel openbare voorzieningen voor de jeugd waar zij hun vrije tijd kunnen doorbrengen. In Overvecht Noord is de jongerenproblematiek groot, in 2005 wordt er een 2^e voetbal kooi geplaatst. Maar nog steeds speelt het tekort aan jongerenplekken een grote rol.

Enquêtegegevens:

- In Overvecht is 57% van de bewoners tevreden over de speelplekken in de wijk. Dat is 5% meer dan gemiddeld in Utrecht.
- 23% van de bewoners is tevreden over de jongerenvoorzieningen. Ook dat is hoger dan gemiddeld voor Utrecht (21%)
- Van alle jongeren in Utrecht is 58% tevreden met de aangeboden speelplekken en jongerenvoorzieningen. In Overvecht is dat 55%.

Noordoost

Woonwijktypologie:

- "Oude stad" en vooroorlogse buurten; *weinig speelruimte*.
- Buurten jaren '50 en '60; *reactiebouw*.
- Nieuwbouw jaren '90 tot heden; *weinig speelruimte*

Noordoost kan als de meest gevarieerde wijk van de stad gezien worden met subwijken en buurten uit bijna alle decennia sinds de 19^e eeuw. Rond de binnenstad liggen de laat 19^e, begin 20^e eeuwse stadsuitbreidingen c.q. buurten Laauwerecht, Vogelenbuurt, Wittevrouwen en Zeeheldenbuurt. Deze buurten bestaan uit een mix van arbeiders- en middenklassewoningen en hier en daar een grotere burgermanswoning. De binnen-buiten relatie van de woningen is voldoende of goed, wat betekent dat kleine kinderen tot 6 jaar zelfstandig buiten kunnen spelen. In Laauwerecht is deze situatie echter onvoldoende. De bespeelbaarheid op blok- en buurtniveau is in alle buurten slecht of onvoldoende. De openbare ruimte is beperkt; straten hebben over het algemeen smalle profielen met smalle trottoirs. Het aantal bijzondere plekken met speelwaarde is beperkt en speel- en verblijfsruimte moet door meerdere (leeftijds-)groepen gedeeld worden.

Ten noorden van de Vogelenbuurt ligt Tuinwijk (west en oost). Dit zijn vooroorlogse arbeidersbuurten, die in bepaalde mate gebouwd zijn volgens de principes van de tuinstad. Dat komt tot uiting in de lage bouw, stratenpatroon en enkele plantsoenen en parkjes. Echter, de ruimte is toch vrij beperkt. Kleine kinderen kunnen zelfstandig buiten spelen doordat de binnen-buiten relatie voldoende of goed is. De bespeelbaarheid op blokniveau is slecht. Op buurtniveau is de situatie echter wel weer voldoende tot goed, waarbij de aanwezigheid van het Griftpark niet onbelangrijk is.

Ten noorden van Tuinwijk ligt Tuindorp: één van de drie Utrechtse vooroorlogse middenklasse buurten. De tuinstadgedachte is hier meer tot zijn recht gekomen dan in de arbeidersbuurten uit dezelfde periode zoals het aangrenzende Tuinwijk. Laagbouw, grote woningen, grote kavels, ruime profielen van de openbare ruimte, zorgvuldig ontworpen groene elementen en pleinen, parken, singels en lange ruimtelijke assen. De binnen-buiten relatie, het blok- en buurtniveau zijn voldoende tot goed en daardoor de bespeelbaarheid voor alle kinderen en jongeren.

Ten westen van Tuinwijk ligt de naoorlogse jaren '50 buurt het Staatsliedenkwartier. Deze buurt combineert helaas de nadelen van het voor- en naoorlogse bouwen en scoren zodoende op alle niveaus onvoldoende. Kinderen tot 6 jaar kunnen dus onvoldoende zelfstandig buiten spelen en voor oudere kinderen en voor jongeren is er (op blok- en buurtniveau) onvoldoende ruimte.

Aan de noordoostzijde van de wijk liggen de jaren '60 uitbreidingswijken Tuindorp-Oost en de Huizingalaan / Karel Doormanlaan. Kleine kinderen die in de hoogbouw wonen kunnen slecht zelfstandig buiten spelen; onder begeleiding is er voor deze groep vaak wel voldoende speelgelegenheid. Kinderen vanaf een jaar of 6 en jongeren ouder dan 12 jaar vinden goede speel- en verblijfsruimte.

In de jaren '90 is aan de uiterste noordostrand van de stad de buurt Voordorp toegevoegd. Voordorp is wat de ruimtelijke structuur en het type woningen en daarmee wat de bespeelbaarheid betreft het beste te vergelijken met de laat 19^e eeuwse stadsuitbreidingen en de vooroorlogse arbeidersbuurten. De huizen en tuintjes zijn meestal wel groter, de openbare ruimte is vaak ook wat ruimer opgezet en de verkeers- en parkeerdruk is over het algemeen hoog, maar wel iets minder hoog. Voor de kleinste kinderen is de situatie meestal voldoende of goed door een goede binnen-buitenrelatie. Voor kinderen en jongeren vanaf 6 jaar is de bespeelbaarheid echter veel minder en doen zich vergelijkbare knelpunten voor als in de genoemde, vergelijkbare buurten. De openbare ruimte is relatief gering, de straten zijn smal en er zijn weinig pleintjes, trapveldjes en andere "loze" ruimtes. Vanaf 6 jaar ben je vooral aangewezen op de formele speelplekken. De tevredenheid over formele jongerenvoorzieningen blijkt met name laag te zijn in de subwijk Tuindorp/Voordorp.

Enquêtegegevens:

- Van de bewoners is 59% tevreden over de speelplekken. Dat is 7% meer dan het gemiddelde van Utrecht.
- De wijk scoort boven het stedelijke gemiddelde betreffende tevredenheid over formele jongerenvoorzieningen. 25% is tevreden (tegenover 21% voor heel Utrecht)
- Van alle jongeren in Utrecht is 58% tevreden met de aangeboden speelplekken en jongerenvoorzieningen. In Noordoost is dat met 64% aanmerkelijk hoger.

Oost

Woonwijktypologie:

- "Oude stad" en vooroorlogse buurten; *weinig speelruimte*.
- Buurten jaren '50 en '60; *reactie*.
- Buurten jaren '70 en '80; *balans gevonden*.

Het grootste deel van de laat 19^e, begin 20^e eeuwse stadsuitbreidingen bevindt zich in de wijk Oost. De stadsuitbreidingen zijn ongeveer even omvangrijk als de gehele Utrechtse binnenstad. Het gaat om de buurten: Buiten Wittevrouwen, Tolsteegsingel, Abstede, Oudwijk en Wilhelminapark. De binnen–buiten relatie van de woningen is voldoende of goed, wat betekent dat kleine kinderen tot 6 jaar zelfstandig buiten kunnen spelen. De bespeelbaarheid op blok– en buurtniveau is in vrijwel alle buurten slecht of onvoldoende. Uitzonderingen zijn Tolsteegsingel op blokniveau en Abstede en Buiten Wittevrouwen op buurtniveau. De openbare ruimte is dus veelal beperkt; straten hebben over het algemeen smalle profielen met smalle trottoirs. Het aantal bijzondere plekken met speelwaarde is beperkt en speel– en verblijfsruimte moet door meerdere (leeftijds–)groepen gedeeld worden.

Ten zuidoosten van de laat 19^e, begin 20^e eeuwse stadsuitbreidingen zijn de qua ontstaansperiode gemengde buurten Rubenslaan e.o., Schildersbuurt en Sterrenwijk. De eerste twee buurten dateren vooral uit de eerste helft van de 20^e eeuw en in Sterrenwijk is veel stadsvernieuwing in de jaren '70/'80 gepleegd. In Sterrenwijk is de binnen–buitenrelatie en het blokniveau goed, zodat het voor kinderen tot zes jaar goed geregeld is; het buurtniveau is echter onvoldoende. In de Schildersbuurt is de binnen–buitenrelatie ook goed, maar het blok– en buurtniveau is onvoldoende, waardoor vooral voor kinderen vanaf zes jaar de situatie onvoldoende is. Rubenslaan e.o. is door een slechte binnen–buitenrelatie en een onvoldoende op blokniveau niet geschikt voor kinderen onder de zes jaar. Op buurtniveau, dus voor kinderen vanaf zes jaar, is de situatie wel voldoende.

Aan de zuidkant van de wijk Oost is de vooroorlogse arbeidersbuurt Watervogelbuurt gesitueerd. Door de aanwezigheid van veel bovenwoningen is de binnen–buiten relatie onvoldoende en kunnen veel kinderen tot zes jaar onvoldoende zelfstandig buiten spelen. De bespeelbaarheid op blokniveau is echter wel voldoende. Op buurtniveau is de situatie slecht te noemen, waardoor met name voor kinderen van 6 tot 12 jaar en ook voor jongeren de situatie slecht is.

Aan de zuidkant van de wijk ligt ook de naoorlogse buurt Lodewijk Napoleonplantsoen. Deze buurt scoort op alle punten voldoende.

Aan de oostzijde van de buurt ligt Rijnsweerd, één van de twee Utrechtse wijken uit de jaren '70 en '80 van de 20e eeuw. Op alle punten wordt voldoende tot goed gescoord. De woonwijk bestaat overwegend uit huizen met tuinen en het woonerf is veel toegepast, waardoor kinderen veel minder hinder van verkeer ondervinden. Voor alle leeftijden zijn er goede speel– en verblijfsmogelijkheden op blok– en buurtniveau.

Enquêtegegevens:

- De wijk scoort precies op het stedelijke gemiddelde betreffende de tevredenheid over formele speelvoorzieningen (52%).
- De wijk scoort met 33% ver boven het stedelijke gemiddelde van 21% betreffende de tevredenheid over formele jongerenvoorzieningen.
- Van alle jongeren in Utrecht is 58% tevreden met de aangeboden speelplekken en jongerenvoorzieningen. In Oost is dat 59%.

Zuid

Woonwijktypologie:

- “Oude stad” en vooroorlogse buurten; *weinig speelruimte*. (NB “weinig buitenruimte” geldt overigens niet in Zuid; zie verderop)
- Buurten jaren '50 en '60; *reactie*.
- Buurten jaren '70 en '80; *balans gevonden*.

Oud–Hoograven is de oudste buurt van Zuid en is één van de drie vooroorlogse middenklassebuurten. De tuinstadgedachte is hier meer tot zijn recht gekomen dan in de arbeidersbuurten uit dezelfde periode. Laagbouw, grote woningen, grote kavels, ruime profielen van de openbare ruimte, zorgvuldig ontworpen groene elementen en pleinen, parken, singels en lange ruimtelijke assen. De binnen–buiten relatie en het blokniveau zijn voldoende tot goed en daardoor de bespeelbaarheid van de buurt voor alle kinderen. Het buurtniveau is echter onvoldoende met name voor jongeren vanaf 12 jaar; daarbij speelt de situatie rond de doorgaande wegen in en langs de buurt een rol.

De naoorlogse woningbouw in Zuid bestaat uit de buurten Tolsteeg/Rotsoord en Nieuw Hoograven en bestaat uit gestapelde woningbouw van circa vier woonlagen, maar er komt ook laagbouw van huizen met tuinen voor. De buurten scoren slecht tot onvoldoende op de binnen–buiten relatie; veel kinderen

tot 6 jaar kunnen dus onvoldoende zelfstandig buiten spelen. Op blok- en buurtniveau is er wel voldoende goede ruimte voor kinderen en jongeren van 6 tot 18/24 jaar.

De woonwijk Lunetten uit de jaren '70 en '80, bestaat overwegend uit huizen met tuinen en hier en daar is er middelhoogbouw. Het woonerf is veel toegepast, waardoor kinderen veel minder hinder van verkeer ondervinden. Kinderen tot 6 jaar kunnen goed zelfstandig buiten spelen; echter, voor kinderen uit de middelhoogbouw geldt dat in mindere mate. Voor alle leeftijden zijn er goede speel- en verblijfsmogelijkheden op blok- en buurtniveau.

De Bokkenbuurt is een buurtje met veel stadsvernieuwing uit de jaren '70/'80 en kleinschalige jaren '90 nieuwbouw. Het buurtje scoort op alle punten voldoende tot goed. Naar aanleiding van de wijkraadpleging in 2005 bij jongeren is gebleken dat vooral de jongeren in Lunetten behoefte hebben aan een ontmoetingsplek los van het bestaande aanbod.

Enquêtegegevens:

- 67% van de bewoners is tevreden over de speelplekken in de wijk. Dat is 15% hoger dan het gemiddelde voor Utrecht
- Ook ten aanzien van jongerenvoorzieningen zijn de bewoners van Zuid meer tevreden dan de gemiddeld in Utrecht. 24% is tevreden tegenover 21% gemiddeld.
- Van alle jongeren in Utrecht is 58% tevreden met de aangeboden speelplekken en jongerenvoorzieningen. In Zuid is dat met 71% veel hoger.

Zuidwest

Woonwijktypologie:

- "Oude stad" en vooroorlogse buurten; *weinig speelruimte*.
- Buurten jaren '50 en '60; *reactie*.

Zuidwest telt 2 vooroorlogse arbeidersbuurten: Dichterswijk en Rivierenwijk. Zij zijn in meer of mindere mate gebouwd volgens de principes van de tuinstad. Dat komt tot uiting in de lage bouw, stratenpatroon en enkele plantsoenen en parkjes. Echter, de ruimte is toch vrij beperkt. Kleine kinderen kunnen in Rivierenwijk zelfstandig buiten spelen doordat de binnen-buiten relatie voldoende is. In Dichterswijk geldt dat echter niet, doordat er meer bovenwoningen voorkomen.

De bespeelbaarheid op blokniveau is in beide buurten onvoldoende. Op buurtniveau scoort de Dichterswijk goed en Rivierenwijk onvoldoende.

Ten zuiden van de arbeidersbuurten liggen de grootschalige naoorlogse jaren '60 wijken Transwijk en Kanaleneiland. Hoogbouw tot 9 woonlagen komt veel voor. Kleine kinderen die in de hoogbouw wonen kunnen zodoende slecht zelfstandig buiten spelen; onder begeleiding is er voor deze groep vaak wel voldoende speelgelegenheid. Alleen in de buurt Transwijk-zuid, dat bestaat uit laagbouw, is er een goede binnen-buiten relatie. Kinderen vanaf een jaar of 6 en jongeren vinden op blok- en buurtniveau goede speel- en verblijfsruimte. Ruim 43% van de kinderen geeft aan niet veilig buiten te kunnen spelen. Er is wel veel vraag naar spelen onder toezicht in Kanaleneiland. Daarnaast is er het aandachtspunt van het onderhoud van speelveldjes. In Rivieren/Dichterswijk is er een tekort aan speel- en groenvoorzieningen.

Vooraf jongeren vervelen zich en zorgen voor overlast. In Kanaleneiland is veel meer openbare ruimte, maar hier ontbreekt het aan formele verblijfsplekken voor jongeren.

Enquêtegegevens:

- De wijk scoort met 47% onder het stedelijke gemiddelde (52%) betreffende tevredenheid over formele speelvoorzieningen.
- De tevredenheid over formele speelvoorzieningen blijkt vooral laag te zijn in de subwijk Rivierenwijk/Dichterswijk.
- De tevredenheid over de jongerenvoorzieningen ligt iets (1%) lager dan het Utrechts gemiddelde (21%)
- Van alle jongeren in Utrecht is 58% tevreden met de aangeboden speelplekken en jongerenvoorzieningen. In Zuidwest is dat met 65% aanmerkelijk meer.

Leidsche Rijn

Woonwijktypologie:

- Nieuwbouw jaren '90 tot heden; beperkte speelruimte 6 jaar en ouder

Er is een grote variatie in buurten in de nieuwbouwwijken. Sommige buurten zijn compact met weinig openbare ruimte, andere buurten zijn ruimer van opzet. Over het algemeen is er weinig “loze” openbare ruimte, de straten zijn smal en er zijn weinig pleintjes, trapveldjes en andere “loze” ruimtes. De huizen en tuinen zijn ruim, de openbare ruimte is vaak ook wat ruimer opgezet en de verkeers- en parkeerdruk is over het algemeen hoog, maar wel iets minder hoog. Voor de kleinste kinderen is de situatie meestal voldoende of goed door een goede binnen-buitenrelatie. Voor kinderen en jongeren vanaf 6 jaar is de bespeelbaarheid echter veel minder en doen zich vergelijkbare knelpunten voor als in de genoemde, vergelijkbare buurten. De openbare ruimte is relatief gering, de straten zijn smal en er zijn weinig pleintjes, trapveldjes en andere “loze” ruimtes. Vanaf 6 jaar ben je vooral aangewezen op de formele speelplekken. In Leidsche Rijn zijn in alle buurten redelijk wat speelplekken voor kinderen van 0 – 6 jaar. Voor de wat oudere kinderen en jongeren is het aantal speel- en ontmoetingsplekken beperkt, hierdoor gaan de kinderen en jongeren in de buurten hangen en dit zorgt voor overlast. Het afgelopen jaar zijn er samen met de jongeren twee plekken ingericht: een JOP en een skatebaan. Uit diverse analyses en prognoses blijkt dat de overdekte en onoverdekte voorzieningen voor de jeugd in de toekomst ruimschoots te weinig zullen zijn. Ook het aantal geplande nog te realiseren voorzieningen in de nieuwe gebieden komt niet overeen met de te verwachte vraag in de toekomst.

Enquêtegegevens:

- Met 57% bewoners die tevreden zijn met de speelruimte scoort Leidsche Rijn boven het gemiddelde van Utrecht (52%)
- De wijk scoort met 22% iets boven het stedelijke gemiddelde (21%) betreffende tevredenheid over formele jongerenvoorzieningen.
- Van alle jongeren in Utrecht is 58% tevreden met de aangeboden speelplekken en jongerenvoorzieningen. In de Leidsche Rijn is dat met 46 veel lager%.

Vleuten-De Meern

Woonwijktypologie:

- Nieuwbouw jaren '90 tot heden; *weinig speelruimte*

Uitgezonderd de oudere delen van de voormalige gemeente Vleuten-De Meern, geldt hetzelfde als bij Leidsche Rijn. In Vleuten – De Meern zijn in de oude kernen redelijk wat openbare voorzieningen voor de jeugd waar zij hun vrije tijd kunnen doorbrengen. Zo zijn er speelplekken voor kinderen van 0-6 jaar, jongeren verblijfplekken en skatebanen. In de nieuwe gebieden was de tevredenheid over de speelmogelijkheden in 2002 nog maar 20%, omdat veel nog aangelegd moest worden. Na de aanleg van verschillende speelvoorzieningen is dit gestegen naar 62,6%. De voorzieningen voor de jeugd van 12 jaar en ouder zijn nog ontoereikend en de verwachting is dat dit probleem alleen maar groter wordt. Het aantal meldingen over schade en vernieling van speelplaatsen is afgenomen. Uit diverse analyses en prognoses blijkt dat de overdekte en onoverdekte voorzieningen voor de jeugd, net als in de Leidsche Rijn, in de toekomst ruimschoots te weinig zullen zijn. Ook het aantal geplande nog te realiseren voorzieningen in de nieuwe gebieden komt niet overeen met de te verwachten vraag in de toekomst. Door een grote toeloop naar de oude kernen van jongeren uit de nieuwe gebieden ontstaat ook daar de behoefte aan meer en nieuwe voorzieningen voor de jeugd.

Enquêtegegevens:

- De bewoners zijn gemiddeld tevreden met de speelplekken in de stad (52%)
- De wijk scoort met 17% onder het stedelijke gemiddelde betreffende tevredenheid over formele jongerenvoorzieningen.
- De tevredenheid over formele jongerenvoorzieningen is laag in alle subwijken.
- Van alle jongeren in Utrecht is 58% tevreden met de aangeboden speelplekken en jongerenvoorzieningen. In de Vleuten-De Meern is dat met 49% aanmerkelijk lager

NB Stads- en stedelijke vernieuwingsbuurten

- Stadsvernieuwing: Sinds eind jaren '70 zijn een aantal buurten in het kader van de stadsvernieuwing aangepakt. Deze buurten en straten liggen in en rondom de binnenstad (de 19e eeuwse buurten en de begin 20e eeuwse arbeidersbuurten). Woningen zijn gesloopt of gerenoveerd en nieuwbouw werd gerealiseerd. Over het algemeen is de binnen-buiten relatie voldoende en kunnen kleine

kinderen zelfstandig buiten spelen. Speel- en verblijfsmogelijkheden voor oudere kinderen en jongeren zijn er doorgaans onvoldoende. Vooral de buurten Bleekstraat en de Driehoek zijn voor kinderen en jongeren van onvoldoende niveau.

- Stedelijke vernieuwing en GroteStedenBeleid: Sinds eind jaren '90 verplaatste de voornaamste herstructureringsopgave zich van de buurten in en rondom de binnenstad naar de naoorlogse wijken. Deze wijken zijn over het algemeen omvangrijker en de opgave daarmee groter. De problematiek is een combinatie van sociale en fysieke omstandigheden. In Utrecht genieten vier (sub)wijken bijzondere aandacht en maken deel uit van de 56-aandachtswijken van de rijksoverheid. Het gaat om: Zuilen/Ondiep, Kanaleneiland, Hoograven en Overvecht. Dit zijn naoorlogse wijken waar veel hoogbouw voortkomt. De situatie voor kinderen tot zes jaar is vaak slecht door een slechte binnen-buitenrelatie. Door de herstructurering ontstaan enerzijds betere binnen-buitenrelaties door de omzetting van hoog- in laagbouw. Anderzijds verdwijnt er per saldo openbare ruimte door inbreiding met laagbouw en bijvoorbeeld seniorenappartementen. Daardoor wordt de bespeelbaarheid van de buurt voor kinderen en jongeren vanaf 6 jaar minder.

Bijlage 3: Demografische ontwikkeling

Leeftijd	Wijk	2008	2010	1015	2020
0 t/m 3	West	1.389	1.455	1.542	1.611
	Noordwest	1.748	1.888	1.999	2.140
	Overvecht	1.701	1.760	1.959	2.080
	Noordoost	1.831	1.819	1.881	1.955
	Oost	1.036	1.264	1.237	1.300
	Binnenstad	431	501	547	571
	Zuid	1.326	1.445	1.570	1.641
	Zuidwest	2.200	2.187	2.124	2.425
	Leidsche Rijn	1.996	2.359	2.539	2.653
	Vleuten de Meern	2.846	2.548	3.525	3.876
Totaal		16.504	17.226	18.923	20.252

Leeftijd	Wijk	2008	2010	2015	2020
4 t/m 11	West	1.967	2.092	2.311	2.349
	Noordwest	2.632	2.807	2.923	3.123
	Overvecht	2.712	2.877	3.156	3.357
	Noordoost	2.785	2.891	3.015	3.078
	Oost	1.546	1.850	2.011	2.042
	Binnenstad	469	560	695	743
	Zuid	2.164	2.202	2.420	2.530
	Zuidwest	2.998	3.097	3.265	3.548
	Leidsche Rijn	2.461	3.246	4.227	4.630
	Vleuten de Meern	4.550	4.475	5.886	7.080
Totaal		24.284	26.097	29.959	32.489

Leeftijd	Wijk	2008	2010	2015	2020
12 t/m 17	West	1.214	1.168	1.286	1.409
	Noordwest	1.830	1.819	1.923	2.070
	Overvecht	1.908	1.931	2.045	2.230
	Noordoost	1.913	1.848	1.925	2.071
	Oost	1.071	1.140	1.258	1.409
	Binnenstad	306	291	363	465
	Zuid	1.363	1.319	1.415	1.559
	Zuidwest	1.926	1.796	1.869	2.212
	Leidsche Rijn	889	1.282	2.020	2.678
	Vleuten de Meern	2.421	2.470	3.398	4.231
Totaal		14.841	15.064	17.502	20.334

Leeftijd	Wijk	2008	2010	2015	2020
18 t/m 24	West	4.472	4.231	4.392	4.214
	Noordwest	6.939	6.608	6.535	6.349
	Overvecht	3.317	3.881	3.929	3.729
	Noordoost	5.202	5.283	5.546	5.372
	Oost	7.105	7.416	7.271	7.219
	Binnenstad	3.068	3.083	3.278	3.430
	Zuid	3.873	3.761	3.890	3.749
	Zuidwest	4.882	5.886	6.066	6.086
	Leidsche Rijn	1.025	1.862	2.787	4.122
	Vleuten de Meern	1.966	2.558	3.285	3.480
Totaal		41.849	44.569	46.979	47.750

Bijlage 4 Checklist Buitenruimte

Deze checklist is voor de beoordeling van speelruimte. Basis zijn de stedelijke doelstellingen voor speelruimte uit de nota *Speelruimte Utrecht*, juni 2008. Onderaan staat een korte samenvatting met aandachtspunten per leeftijdsgroep.

De checklist gaat in op de:

1. Capaciteit: Jantje Betonnorm
2. Bereikbaarheid en loopafstand
3. Functies en inrichting
4. Veiligheid (sociale veiligheid, verkeer, water, attractiebesluit)
5. Samenhang met beheerde speeltuinen, sportvelden, schoolpleinen, georganiseerde activiteiten in de openbare ruimte.

1. Capaciteit formele speelruimte: Jantje Betonnorm

Jantje Betonnorm: 3% formele speel- en verblijfsruimte voor formele speelruimte

Minimaal 3% van de bebouwde oppervlakte (dit is het totale oppervlakte dat door gebouwen, tuinen, infrastructuur e.d. wordt ingenomen) wordt bestemd voor buitenspeel- en verblijfsruimte (formele speel- en verblijfsruimte). Stoepen en vergelijkbare openbare ruimte worden hierin niet meegeteld. Groenvoorzieningen bijvoorbeeld kunnen hierin wel worden meegeteld, mits deze hiervoor geschikt zijn en de omschrijving in het bestemmingsplan duidelijk maakt dat de gebieden met deze bestemming als speelruimte kunnen fungeren. Bij de berekening van de formele ruimte worden de beheerde speeltuinen, sportvelden, schoolpleinen niet meegeteld.

Voor de verdeling over de wijk geldt de volgende richtlijnen, die globaal overeenkomen met de actieradius van kinderen in verschillende leeftijdscategorieën.

- Blokniveau, tot 100 meter voor kinderen tot 6 jaar: 100 m²/ha (1%)
- Buurtniveau, tot 400 meter voor kinderen van 6 tot 12 jaar: 140 m²/ha (1,4%)
- Wijkniveau, tot 1000 meter voor kinderen vanaf 13 jaar: 60 m²/ha (0,6%)

2. Bereikbaarheid en loopafstand

De actieradius van kinderen wordt groter naarmate zij ouder worden.

<i>Leeftijd</i>	<i>Actieradius</i>	<i>Loopafstand in min.</i>	<i>reikwijdte</i>
0-6	100 m	2	1 ha
6-12	300 - 400 m	5	9-16 ha
12-18+	800 - 1000	15	64-100 ha

NB Niet iedere afstand is even gemakkelijk af te leggen. Barrièrewerking door drukke infrastructuur of sociaal onveilige plekken kunnen de actieradius beperken. ⁶

3. Functies en inrichting

Speelplekken kunnen worden ingericht voor meerdere functies:

- Ontdekken en bewegingsspel (w.o. balspel): vooral voor jonge kinderen (0-5 jaar) belangrijk om zichzelf en de wereld om hen heen te leren kennen; voor wat oudere kinderen wordt het meer oefening en ontwikkeling van motorische vaardigheden en samenspel (6-11 jaar).

---

⁶ Bron: NUSO en Jantje Beton.

- constructiespel: construeren en creëren van objecten is een belangrijke voorwaarde voor de latere ontwikkeling van de waarneming en voor de daarop voortbouwende hogere mentale processen zoals denken, problemen oplossen en geheugenfuncties.
- fantasiespel: spelvorm vooral bij jonge kinderen in relatie tot de sociale ontwikkeling van solitair spel naar coöperatief spel. Imitatie en rollenspel spelen grote rol.
- rondhangen: elkaar buiten ontmoeten en kletsen zijn belangrijke behoeften van kinderen en jongeren; niet als spel te beschouwen activiteiten, maar er moet wel "speel- en verblijfsruimte" voor zijn. Vooral vanaf 12 jaar van belang; een JOP is een voorbeeld van een formele plek.

Voor de kwaliteit van de inrichting gelden de volgende uitgangspunten:

<i>Leeftijd</i>	<i>Kwaliteit inrichting</i>
0-6	Focus op de straat. De relatie tussen huis en buitenruimte is belangrijk en aanwezigheid van tuinen. Laagbouw is positief en hoogbouw negatief. Ruimte in de directe omgeving is belangrijk, de straat, brede stoepen, veel groen; een autoluwe buurt geven een aantrekkelijke speelomgeving.
6-12	Focus op de buurt. Ruimte in de bredere omgeving is van belang: veel groen en stoepen en een autoluwe buurt
12-18+	Focus op de wijk en stad. Veel groen, maar ook bereikbaarheid van een drukke openbare omgeving om te zien en gezien te worden. Belang van sociale controle.

4. Veiligheid

De veiligheid van speel- en verblijfsruimte wordt bepaald door de mate van toezicht, het verkeer, aanwezigheid van water en technische eisen waaraan de speeltoestellen en inrichting moet voldoen. Sociale veiligheid is bij het spelen belangrijk. Als deze niet aanwezig is, belemmert dit het spel en is er meer toezicht en begeleiding nodig. Denk hierbij bijvoorbeeld aan de wijk Overvecht. Er is veel groen en ruimte om te spelen, maar deze wordt als onveilig ervaren. Ouders houden hun kinderen dan binnen.

Voor veiligheid gelden de volgende eisen:

<i>Leeftijd</i>	<i>Toezicht</i>	<i>Verkeer</i>	<i>Veiligheid</i>
0-6	Overzicht is belangrijk. Dit geeft ouders gelegenheid om toezicht te houden.	Verkeersluwe woonomgeving en verkeerbarrières vergroten de veiligheid. Drukke wegen en 50km wegen geven extra risico.	Voor alle speel- en verblijfsruimte geldt het attractiebesluit voor de veiligheid van speeltoestellen. De aanwezigheid van water vormt een extra risico voor jonge kinderen.
6-12	Buurten met voldoende sociale controle bieden een veiliger speelomgeving.	Verkeersluwe woonomgeving en verkeerbarrières vergroten de veiligheid. Drukke wegen en 50km wegen geven extra risico. Voor deze leeftijd zijn ook veilige routes van en naar school van belang!	Voor alle speel- en verblijfsruimte geldt het attractiebesluit voor de veiligheid van speeltoestellen.
12-18+	Wijken met voldoende sociale controle bieden een veiliger omgeving.	Verkeersluwe route naar school en voldoende verkeersluwe verblijfsruimte verhogen de veiligheid.	Voor alle speel- en verblijfsruimte geldt het attractiebesluit voor de veiligheid van speeltoestellen.

5. Samenhang met andere speelmogelijkheden

Bij het checken van de vraag en de mogelijkheden voor speelruimte wordt eveneens gekeken naar de aanwezigheid van

- Groen en de speelmogelijkheden in het groen;
- Beheerde speeltuinen en stadsboerderijen en met name naar de openstelling;
- De schoolpleinen: zijn ze toegankelijk en bieden ze goede speelmogelijkheden;
- Sportcomplexen: openstelling, toegankelijk en toezicht;
- Activiteitsaanbod in de openbare ruimte: Begeleid spelen, sport- en spelactiviteiten voor jongeren.

Checklist per leeftijdscategorie

0-6 jaar:

6. binnen-buitenrelatie woningen:
  - a. korte af te leggen weg en zelfstandige begaanbaarheid
  - b. hanteerbare deuren, bel, microfoon
  - c. overgangsgebied dat zich leent voor spel
  - d. toezicht vanuit woning
  - e. aanwezigheid van privé buitenruimte

Binnen een straal van honderd meter zijn aanwezig:

7. brede stoep (3 tot 5 m.), achterpad, steeg
8. grasveld, pleintje
9. formele speelplekken: totaal 100 tot 500 m²
  - a. inrichting: spelaanleiding, open gebied om te kruipen, rennen, ballen etc. zand en water, speelelementen.
10. maximaal 50 kinderen per speelplek
11. aantrekkelijke en begaanbare wandelroutes (kinderwagen, buggy)
12. verkeersluw, verblijfsgericht verkeer
13. veilige oversteekplaatsen

6-12 jaar:

Binnen een straal van 300-400 meter zijn aanwezig:

1. brede stoepen (3 tot 5 meter, bij voorkeur zonzijde)
2. open vlak terrein (verhard of onverhard): 2000 tot 3000 m²
3. speelterrein met speelelementen: 500 tot 2000 m²
4. ruimten met avontuurlijk karakter (rommellandjes, fietscrossterreintjes, water)
5. besloten plekken: beplanting, bebouwing (portieken, luifels, kopgevels, hoekjes), speelhuisjes.
6. maximaal 50 kinderen per speelplek
7. verkeersluw, verblijfsgericht verkeer
8. veilige routes naar school en andere voorzieningen (50 km/u wegen vormen barrières)
9. verschil tussen behoeftes jongens en meisjes
10. oppassen voor dominantie/overlast groepen onderling en verdringing door jongeren ouder dan 12 jaar: zorg voor voldoende geschikte ruimte.

12 jaar en ouder:

Binnen een straal van 1000 meter zijn aanwezig:

1. ruimte voor sportieve activiteiten: trapveld, voetbal/tennis/basketbalkooi: 3000 tot 6000 m²
2. maximaal 100 jongeren per speelplek
3. ruimte voor informele ontmoetingen in openbare ruimte: mogelijkheden voor beschutting, "zien en gezien worden" en "lawaaibestendig". Locatie luistert nauw; NIMBY-effecten.